

relativt långt avsnitt behandlar hur vi berättar om dödsfall. Det unika och individuella är att det är just berättaren som upplevt detta, ingen annan, medan det kollektiva kan liknas vid en stig som andra trampat på tidigare.

I boken *Berättade gemenskaper* visar Ulf Palmfelt på en i stort sett gemensam samhälls-syn med de generationskamrater som ingår i undersökningen. Han menar att de kan ha olika åsikter om det Sverige de vuxit upp i men att de är överens om hur det såg ut. Intervjuerna är utförda år 1995 med då relativt ålderstigna personer och den period som väldigt starkt ge-

stalts i studien är 1930-50-talen då intervjuarna var relativt unga. De kollektiva tankefigurer som han lyfter fram är sådana som har att göra med synen på barn och unga, arbetsliv, hushåll, bristen på socialt skyddsnet och enkla nöjen. Han konstaterar att informanterna gestaltar dels ett liv som var sämre förr med t.ex. tungt arbete, dels ett liv som var bättre förr eftersom man då man hjälptes åt. Förutom individuella, avgörande vändpunkter menar Palmfelt att Visbyborna berättande om sina liv enligt snarligt kronologiska mallar.

Lena Marander-Eklund

Dockskåpens hemlighet

I ”Dockskåpets hemlighet”¹ väver Bo Lönnqvist samman en rad teman han tidigare behandlat i olika sammanhang – i sin forskning om barnets historia och leksakernas kulturella vandringar, i studierna kring bakverkens kulturella formspråk, den ritualiserade vardagen, tingens ordning och väsen samt herrgårdskulturen.

Det gemensamma för essäerna är ”miniatyren” – som symbol, konstverk, kuriositet och maktmedel. Vad är ett ting, frågar Lönnqvist, vilken är dess biografi, vilka inneboende möjligheter rymmer det?

Vi får följa med på en färd genom tid och rum och ges via författarens engagemang och ständigt uppmärksamma öga inblick i det speciella, det gåtfulla och det betydelsebärande. Boken inringar temat på olika sätt: dockan beskrivs som själens spegel, dockskåpet som ett objekt för samlarbesatthet och världskontroll, lekstugan ”tämjer tiden”, julkrubban är ”undret i miniatyr” och pepparkakshuset ”den ätbara lilla världen”.

Bokens rika illustrationer bär vittne om författarens hängivna intresse för allt det speciella en etnolog och resenär kan bekanta sig med, och mycket har författaren själv fotograferat under fältarbeten och resor mellan åren 1971-2016.

Tematiken belyses från många håll, vad gäller dockskåpet t.ex. via litterära dockskåpsskildringar. Vi presenteras dockskåpen i Tove Janssons och Katherine Mansfields noveller med samma namn och det dockskåp handlingen i Jessie Burtons bok ”The Miniaturist” kretsar kring – i dag en dyrgrip i Rijksmuseum i Amsterdam. Vad ger dessa berättelser för perspektiv på dockskåpets funktion och väsen? Resonemangen blir djupa, inte utan orsak har denna ofta skenbara leksak blivit fokus i flera litterära sammanhang. Det pedagogiska instrumentet, det mångsidiga kuriosakabinettet – Lönnqvists analys av tingesten med ”det bedrägliga namnet” skildrar fantasi och fångenskap i rummet i en blandning av teori och konkretism som ofta utmanar läsaren.

¹ Lönnqvist, Bo *Dockskåpets hemlighet*. Essäer om tingens förvandlingar. Vasa: Scriptum, 2016, 155 s. ISBN 978-952-7005-35-4

Lekstugans lilla värld föranleder en utvikning till synen på barndomen och uppfattningarna om leken och leksaken genom tiderna. Genom vandringar i herrgårds- och slottsparkerna med sina i det exotiskas tjänst sammanställda helheter av lusthus, paviljonger och grottor exemplifierar Lönnqvist ”den stora människans lilla värld”, ett ostört paradiset utanför den lineära tidens förändringar.

Resan går vidare till julkrubborna vars mest utbroderade gestaltningar befinner sig i det ursprungliga hemlandet, Italien. Krubborna utgör installationer för privat andakt, inspirerade av tidens främsta sakrala konst och har även utformats som myllrande folkkonst i brett upplagda detaljrika och berättande ”landsskapskrubbor”. Också i Norden har vi via ambulerande utställningar getts smakprov på traditionen i hela dess vidd. Julkrubbans väg till den protestantiska nordens och dess funktion i familjens julfirande beskrivs också.

En annan kär jultradition, pepparkakshuset ges även en ingående beskrivning där bakgrunden på kontinenten och associationerna till sagans värld behandlas.

I bokens sista kapitel möter vi författaren som skolelev i Brändö svenska samskola. Det var här det livslånga engagemanget inleddes, med början från den första upptäcktsfärden till skolans ”museum på vinden”. Denna föremålssamling identifierar Bo Lönnqvist som en fångslande sista avspiegling av renässansens Kunst- und Wunderkammer, furstarnas idé om att demonstrera sin makt över universum i sällsamma konst-, natur- och kurosasamlingar. I de pedagogiska kuloarernas gömda skattkammare väcktes intresset och vurmen hos skolgossen. Här anades vetenskapens mysterium – och en livslång outsläcktlig låga tändes.

Carola Ekrem

Flickor, tanter, kärringar – om att konstruera en kvinna

Antologin *Att konstruera en kvinna – berättelser om normer, flickor och tanter*¹, redigerad av Karin Lövgren, tar sin utgångspunkt i berättelser om ålder och kön och utforskar maktordningar och olika aspekter av kvinnlighet. Flickforskning är ett växande forskningsfält och också tanten som begrepp har fått ett uppsving under senare år². Denna bok är ett välkommet tillskott till den akademiska litteraturen om genus och ålder. Boken består av en inledning och sex kapitel skrivna av författare

från olika discipliner, som bland annat litteraturvetenskap, etnologi och medie- och kommunikationsvetenskap. Boken handlar om hur ålder och kön görs. Vad säger figurer som flickan, mamman och tanten om vår samtid? Boken strävar till att tillgängliggöra forskning och initiera debatt.

Inledningen är skriven av Karin Lövgren och bjuder på en kort introduktion till forskningsfältet om ålder och kön. Hon skriver om hur

¹ *Att konstruera en kvinna. Berättelser om normer, flickor och tanter*. Karin Lövgren (red.). Nordic Academic Press, Lund 2016. 168 s. ISBN 978-91-88168-25-2

² Ett exempel är antologin *Tanten, vem är hon?* En (t)antologi, som utkom år 2012 och är redigerad av Liljeqvist & Lövgren. Också i media har tanten som begrepp varit på tapeten, och Sanna Samuelsson, modereradaktör för Nöjesguiden, skrev bland annat en krönika vid namn 2012 är tantens år. Tanten som begrepp har börjat ses som en symbol för ”det lilla livet”, som en kontrast till konsumtionssamhället. Tanten ses också som en symbol för motstånd, någon som säger vad hon tycker och tänker.